

LBRIS

We know
books

RUTH DRUART

**ULTIMELE
ORE
LA
PARIS**

Traducere din limba engleză și note
MIHAELA-MAGDALENA DUMITRU

LITERA

București

PROLOG

– Când te-am cunoscut, nici nu m-am uitat la tine.

– Nu ai văzut decât o uniformă.

– Da, și m-a înfricoșat.

– Ei, nici eu nu m-am uitat prea atent la tine.

Ea l-a ciupit ușor de obraji.

– Zău?

– Mi-am dat seama că nu voiai să fii privită. Mai ales de către mine. Dar te-am remarcat, a zis el, jucându-se cu degetele ei. Mi-ai părut fascinantă.

– Continuă, l-a încurajat ea.

Îl înduioșa dorința ei de a-l auzi vorbind despre ea.

– Și sfidătoare, a mai zis el. Curajoasă. Știam că ți-e teamă de polițiștii aceia, dar nu te-ai făcut mică în fața lor, a zis, dând drumul degetelor ei. Te-am admirat, a adăugat el, începând să-și treacă mâna prin părul ei. Dar am înțeles că ai fi putut să ai probleme.

– Te-ai gândit să mă salvezi?

– Nu, a zis el, privind-o drept. Știam că tu vei fi cea care mă va salva pe mine.

CAPITOLUL 1

Bretania, mai 1963

ÉLISE

Privesc pe fereastra bovindoului, la valurile care biciuie stâncile de culoarea ardeziei și la spuma albă ce sare peste marginile lor colțuroase. Dintr-un impuls, deschid geamul și las țipetele pescărușilor și freamătul neobosit al valurilor să pătrundă în casă. Doi porumbei se leagănă pe un fir de telegraf. Își ițesc capetele înspre mine, privindu-mă curioși.

– Élise, răzbește până la mine glasul domnului Beaufort, care tocmai a intrat în cameră. Ai terminat? Te pot duce la gară.

– Vă mulțumesc.

Închid fereastra, șterg de praf pervazul și mă întorc cu fața spre el, arborând un zâmbet politicos. Apoi îmi scot tunica de lucru și îl urmez în jos pe scări, atârând tunica pe spatele ușii de la bucătărie, în timp ce ne îndreptăm spre aleea de acces.

Domnul Beaufort îmi deschide portiera.

– *Merci, monsieur.*

Este un domn, iar eu apreciez lucrul ăsta. Mă face să mă simt ca un om, nu ca o menajeră.

– Ai planuri pentru sfârșitul de săptămână? întrebă el, în timp ce înaintăm pe drumurile străjuite de copaci, spre gara din Saint-Brieuc.

– Nimic special, iau prânzul acasă cu fiica mea, apoi poate mergem la o plimbare pe plajă.

– Ce mai face Joséphine?

Mă înduioșează faptul că își amintește cum o cheamă.

– Bine, mulțumesc. Luna viitoare dă bacalaureatul. Vrea să se ducă la facultate. Îmi surprind mândria din voce și mă opresc înainte de a-i spune ce fată inteligentă este Joséphine. Luna trecută a împlinit optsprezece ani.

– Deja? Era o copilă când ai început să lucrezi la noi.

– Da.

Mă las pe spate, întrebându-mă dacă acest capitol al vieții mele a luat sfârșit. Am reușit ce mi-am propus. Joséphine a ajuns la maturitate și, în scurtă vreme, îi voi spune adevărul. Minciunile pe care le-am ridicat în jurul copilăriei sale au crescut ca niște zăbrele invizibile, care mi-au stat în cale, m-au prins într-o capcană. Numai adevărul mă va elibera acum. Dar, în același timp, adevărul mă îngrozește.

Parcurgem restul drumului în tăcere și mă simt ușurată când mașina oprește în fața gării. Trenul este deja acolo, iar eu îi mulțumesc lui Monsieur Beaufort înainte de a mă grăbi spre peron, unde mă urc într-un vagon gol și mă instalez pe bancheta îmbrăcată în catifea. Mă gândesc că aș putea să fac o plimbare cu Joséphine în după-amiaza aceasta; pe de altă parte, nu vreau să îi abat atenția de la studiu. După ce va termina cu examenele, vom avea mai mult timp să discutăm. Să discutăm deschis. O văd pregătită să își desfacă aripile și să își ia zborul, dar nu o pot lăsa să plece înainte de a-i spune tot ce trebuie să știe. Când trenul ajunge în Lannion, cobor și străbat gara, spre șosea. Vechiul Renault 4CV verde al lui Soizic este parcat în același loc ca în fiecare sâmbătă, când mă ia de la gară.

– *Bonjour*, Soizic. Deschid portiera din dreapta și intru, sărutând-o ușor pe ambii obraji. Ce faci?

– Joséphine vine abia diseară, zice ea, în chip de răspuns.

Mă simt decepționată, dar mă adun și întreb:

– Ia prânzul la cineva acasă?

– Da, la Hervé.

Întoarce cheia în contact și mașina pleacă de pe loc.

O privesc cu coada ochiului.

– Pare să petreacă mult timp cu el.

– E frumos că are un prieten. Nu te îngrijora, am vorbit cu ea despre băieți și...

Vocea i se stinge, lăsând aluzia să plutească în aer.

– O să vorbesc și eu cu ea.

Încerc să îmi reafirm poziția de mamă a lui Joséphine, ceva ce fac de când s-a născut.

Atentă la drum, Soizic ridică o sprânceană. Eu întorc capul și mă uit pe geam. Bărcile cu pânze din Baie de Sainte-Anne au fost abandonate lângă mare și zac acolo, culcate pe o parte, în așteptarea următorului flux. Marea a măturat tot ce se afla în calea ei și nu era ancorat sau înrădăcinat în pământ. Uneori îmi doresc să pot șterge și eu trecutul în același fel, să las valurile să îl poarte departe, în larg, unde nu va mai fi găsit niciodată. Dar trecutul face parte din noi, iar pentru mine a venit timpul să îl înfrunt. A venit timpul ca Joséphine să îl cunoască.

– Am pregătit prânzul, zice ea, aruncându-mi o privire. Supă de ceapă și baghetă proaspătă.

– *Merci*.

Am ajuns să înțeleg că acesta este felul lui Soizic de a arăta că ține la noi. Știu că ține la noi. În ciuda replicilor ei caustice și a felului ei rece de a fi, știu că ține foarte mult la Joséphine, ba chiar și la mine. Poate că nu ne curge prin vene același sânge, dar Soizic a ajuns să facă parte din mica noastră familie. Nu știu însă dacă și-a asumat rolul de mamă, bunică sau tată. Uneori mi se pare că a intrat în toate trei.

Cotim și tragem în dreptul căsuței vechi, din piatră, care mi-a fost cămin încă de când am părăsit Parisul. Când intrăm, mă întâmpină mirosul de usturoi și ceapă și mi se face brusc foame. Soizic toarnă supă cu polonicul; brânza topită se întinde printre crutoane și inelele groase de ceapă. Înainte de a ridica lingura, își face semnul crucii.

– Doamne, îți mulțumim pentru mâncarea aceasta.

– Amin, murmur eu.

Mâncăm într-o tăcere plăcută, născută din anii lungi de familiaritate. Lui Soizic nu i-a plăcut niciodată să stea la taifas, iar eu m-am obișnuit cu felul ei de a fi. „Taciturnă“ este cuvântul care o descrie cel mai bine, dar are motivele ei. Tocmai terminăm supă, când Joséphine intră în bucătărie ca o furtună, cu ochii albaștri sclipind de înflăcărare.

– Maman, ghici ce s-a întâmplat!

Nici măcar nu dă bună ziua.

Mă bucur să o văd atât de fericită și mă ridic să o sărut pe obraz.

– *Bonjour*, Joséphine.

Apoi întind mâna spre Hervé, care stă lângă ea. Chipul lui se face și mai trandafiriu și apoi îmi ia mâna și o scutură sănătos. Pare un băiat bun.

– Ghici! repetă Joséphine. Se uită la Hervé și apoi la mine. Se organizează o excursie cu școala în Anglia.

Lui Joséphine îi place nespus limba engleză; visează să se ducă în Anglia de când a ieșit primul album al Beatleșilor, luna trecută. Uneori o aud cântând „Love Me Do“ sau „Please Please Me“. Mă uit la fiica mea, la chipul ei plin de tinerețe și de viață și, cu un dor vag, dar familiar, îmi amintesc de tatăl ei. Are aceeași *joie de vivre*, aceeași dorință de a gusta din tot. Dar inima îmi este grea, căci știu că va trebui să o dezamăgesc.

– Joséphine, îmi pare rău. Nu ne permitem.

Ochii i se întunecă un pic și rămâne cu gura căscată, iar groșițele i-au dispărut acum.

– Dar nici nu știi cât costă. Iar eu am niște bani rămași de la ziua mea.

– Știu că ai, zic eu, strângând-o de mână. Dar tot nu avem atâția bani.

Oftează adânc și simt cum tot corpul i se pleoștește. Hervé strânge din buze, întorcându-și privirea, parcă stânjenit. Chestiunea banilor nu se discută cu persoane din afara familiei.

– Nu ai nici măcar pașaport, adaugă Soizic.

Cuvântul „pașaport“ îmi accelerează brusc pulsul. Trebuie să mai aștepte puțin, până după examene, până ce vom avea timp să vorbim despre toate, cu calm și atenție.

– Sunt sigură că se poate obține!

Joséphine ridică vocea, iar eu îi simt exasperarea. În loc să o ajutăm să își împlinească visurile, noi o împiedicăm, o ținem pe loc.

Mă întorc spre Hervé.

– Tu te duci?

– Am să-i întreb pe părinții mei. Se uită la Joséphine. Ar putea să vă împrumute ei banii.

– Nu! Nici nu se pune problema, Hervé! Sunt uluită de oferta lui; nu se cade să facă o asemenea propunere. Vor fi și alte ocazii, zic, apoi mă întorc spre Joséphine, ca să pun capăt discuției. Oricum, ești prea tânără pentru o astfel de călătorie, conchid, cu un zâmbet care se vrea împăciuitoare.

– Maman, nu mai sunt un copil, zice Joséphine, ignorându-mi cu desăvârșire zâmbetul. Sunt sigură că aș putea aduna banii. Se uită spre Soizic, apoi spre mine. Dar tu nu vrei să merg oricum ar fi, nu-i așa? Nu ești de acord să mă duc nici până la Paris. Vrei să rămân aici, în anosta Bretanie, toată viața.

– Nu, nu-i adevărat! Neașteptata ei izbucnire mă ia prin surprindere. Știu că nu mai ești un copil.

– Atunci de ce mă tratezi și acum ca pe un copil?

– Joséphine! zice Soizic, țintuind-o cu o privire glacială. Ajunge.

Joséphine oftează zgomotos.

– Nu o să rămân aici la nesfârșit, să știți.

– Am zis că ajunge.

Soizic se ridică și își încrucișează brațele la piept, într-o postură autoritară. Aceasta este casa ei, iar noi trăim după regulile impuse de ea. Nu strigăm și nu ne certăm. Mă rușinez în sinea mea, simțind cum îmi crește în piept mila pentru fiica mea. Cearța aceasta nu se reduce la bani.

Joséphine se ridică.

– Nu îmi pasă că nu mă duc în excursie. Nu vreau decât să plec din casa asta și din Trégastel. Este atât de... atât de mic. Iar oamenii sunt...

Se întoarce spre Hervé, care pare că ar prefera să se afle oriunde altundeva în această clipă. Îl ia de mână și îl trage spre ușă.

CAPITOLUL 2

Bretania, mai 1963

JOSÉPHINE

– Nu mă voi duce nici eu, zice Hervé, înconjurând-o pe Joséphine cu brațul, în timp ce înaintează pe drumul de coastă, spre casa lui.

Ea se oprește din mers, îndepărtându-se de el și apoi întorcându-se ca să-l privească.

– Nu-mi pasă de excursie. Dar m-am săturat să nu putem nici măcar discuta subiectul. Aș găsi o cale să fac rost de bani; am niște economii, dar Maman nu mă lasă să plec. Niciodată nu mă lasă să fac nimic. I-e frică de orice. I-e frică de viață! Se oprește, ca să își tragă răsuflarea. Nici măcar sâmbătă seara nu am voie să ies.

– Dar seara de sâmbătă e singura pe care mama ta o petrece aici.

– De partea cui ești?

Cum de nu vede și el cum controlează mama ei totul?

– Îmi pare rău pentru mama ta.

Joséphine îl privește cu ochi mijiți.

– Ce?

– Păi, nu prea are bani, nu-i așa? Și e singură.

– O are pe Soizic. Și, oricum, e vina ei. Nu și-a dorit niciodată să cunoască pe cineva. A primit oferte, dar nimeni nu a fost destul de bun.

Pornește din nou la drum, străbătută de o energie nestăpânită la gândul că mama ei refuză să îi vorbească până și despre propriul ei tată – Frédéric, împușcat în timpul eliberării Parisului. De fiecare dată când Joséphine deschide subiectul, mama ei adoptă o expresie circumspectă și își ferește privirea, de parcă s-ar închide într-o lume secretă, numai a ei.

– Aș putea să-ți împrumut eu niște bani, spune Hervé. Și eu trebuie să-mi fac pașaport. Am putea merge împreună.

– De ce e nevoie?

– Nu știu. O ia de mână și începe să i-o legene încoace și-n colo. De un certificat de naștere, presupun.

– Eu nu l-am văzut niciodată pe al meu.

– Ei, toată lumea are certificat de naștere. Întreab-o pe mama ta. Se poate obține o copie și de la primărie.

Hervé pare să știe mai multe despre lume decât ea, ceea o irită într-un fel.

– Mă duc înapoi. Vreau să-mi caut certificatul de naștere.

– Acum?

– Da. Vreau să-i arăt că nu sunt un copil. O să-mi scot singură pașaportul.

Îl sărută ușor pe obraz și se grăbește spre casă, spunându-și că mama ei și Soizic au ieșit, probabil, pe câmp, să aducă vacile acasă înainte de căderea serii. Desigur, ar putea să ceară certificatul de naștere, dar nu vrea să iște o altă ceartă. Și are o vagă idee unde ar putea fi – în valijoara de sub patul mamei, acolo unde păstrează hârtii și fotografiile vechi. Lui Joséphine nu i s-a interzis în mod explicit să o deschidă; este doar una dintre regulile acelea de la sine înțelese, cum că nu ai de ce să-ți bagi nasul în obiectele personale ale altuia.

Are noroc; căsuța e pustie. Intră în bucătărie, apoi urcă scările câte două și ajunge în singura cameră de la etaj – dormitorul

mamei ei. Un pat simplu, din lemn de stejar închis la culoare, cu capetele masive curbate, stă în mijlocul încăperii. Joséphine se apleacă, întinde mâna sub pat și scoate valiza ponosită. Și-o imagina mai mare și mai distinsă. De fapt, este doar o lădiță făcută din carton gros și învelită într-o hârtie pe care este imprimat un model ecosez. Strânge între degete cleva ruginită care o ține închisă, dar are o ezitare când prin minte îi trece fulgerător povestea Pandorei. Rămâne nemișcată pentru o clipă, cu mâna pe clevă. Simte miros de levănțică, iar aroma dulce și familiară îi stârnește amintiri, despre diminețile de duminică în care se ghemuia în pat cu Maman, în timp ce Soizic trebulăuia jos, în bucătărie.

S-a lăsat furată de gânduri. Trage de clevă la repezeală și deschide valiza. Înăuntru, zac împrăștiate câteva hârtii, scrisori și fotografii alb-negru. Joséphine le frunzărește, hotărâtă să dea de certificatul de naștere, dar curiozitatea învinge și nu se poate abține să nu scoată fotografiile. Mama ei, în tinerețe, stând între părinții ei, cu un zâmbet timid fluturându-i pe buze. Mama ei, într-o frumoasă rochie lungă, ținând de mână un bărbat. De ce nu i-a arătat Maman niciodată aceste fotografii? I-a cerut poze cu Frédéric, tatăl ei, dar ea s-a arătat întotdeauna evazivă, zicând că nu prea se făceau poze pe vremea aceea. Și atunci, cine e bărbatul acesta? Poate era vreun alt iubit, și nu tatăl lui Joséphine. O întoarce pe spate. Trei cuvinte îi fac inima să tresalte. Frédéric, februarie 1939. Să fie tatăl ei? Dar ce motiv a avut Maman să nu îi arate această fotografie?

Ridică din valiză o carte cu poezii de Victor Hugo, întrebându-se de ce ar ascunde mama ei o carte. Deschide volumul la prima pagină, unde se află o dedicație scrisă de mână.

*Iubirea mea, Lise,
Viața mea a început cu tine.
Al tău pentru totdeauna,
S*

„S“? Frédéric nu începe cu „S“. Cine să fie acest „S“? Și de ce nu și-a scris numele întreg? Găsește niște scrisori, dar rezistă tentației de a le citi. În fond, își caută certificatul de naștere și nu trebuie să se lase distrasă. O scrisoare cu aspect oficial îi atrage privirea. Este atât de scurtă, încât o citește înainte de a-și da seama ce face.

Cu regret, vă informăm că Frédéric Dumarché a fost ucis în timp ce își îndeplinea datoria nobilă față de patrie.

Ceva îi atrage atenția, sus, la începutul scrisorii. Data: mai 1940. Cu cinci ani înainte de nașterea ei! Cum este posibil? Recitește. Trebuie să fie vorba despre un alt Frédéric.

Aude clanța ușii de la bucătărie și se grăbește să arunce totul înapoi în valiză. O închide în grabă și o împinge sub pat. Își îndreaptă rochia și încearcă să inspire calm înainte de a coborî scările.

– Ce făceai în camera mamei tale?

Soizic așteaptă la capătul treptelor, cu brațele încrucișate la piept.

– Ea unde e? răspunde Joséphine cu o întrebare.

– Te-am întrebat ce făceai, repetă Soizic, pe un ton glacial.

– Am nevoie de certificatul meu de naștere.

Are dreptul la el, și atunci de ce i se pare că ar cere ceva ce nu ar trebui să ceară?

Soizic pălește brusc.

– Ce treabă ai cu el?

– Vreau să-mi obțin pașaportul.

Soizic oftează lung, adânc.

– Nu ai încă nevoie de pașaport. Așteaptă să termini cu examenele.

– Cu examenele? Ce legătură au examenele?

– La ele ar trebui să te concentrezi acum, zice ea, cu un țâțâit dezaprobator. Nu știi ce să zic! Excursii în străinătate și iubiri! Te lași distrasă de la carte.

– Nu contează, răspunde Joséphine, cu un aer ce se vrea a fi nonșalant. Hervé zice că pot solicita o copie de la primărie.

– Nu. Nu, spune Soizic, privind-o în ochi. Nu e nevoie. Sunt sigură că îl putem găsi. Dar ai răbdare, zice ea, cu un oftat lung. Voi, tinerii, sunteți atât de nerăbdători.

Joséphine găsește această ultimă remarcă extrem de nedreaptă. A fost răbdătoare, nu a presat-o niciodată pe mama ei, și nici pe Soizic, să vorbească despre trecut, despre război, când a văzut cât de mult le supără lucrul acesta.

– Știi cine e Frédéric Dumarché? întrebă Joséphine.

Soizic închide ochii pentru o clipă, apoi clatină din cap.

– Nu ar trebui să umbli prin lucrurile mamei tale așa! Să răscolești trecutul. Nu vei face bine nimănui. Ar trebui să știi atâta lucru, zice ea, după o ezitare.

Joséphine își coboară privirile, rușinată acum, simțindu-se îngrozitor de vinovată pentru că a făcut-o pe Soizic să își amintească. Pentru că Joséphine știe ce s-a întâmplat cu fiica lui Soizic. Toată lumea știe, dar nimeni nu vorbește despre asta.

Ușa se deschide, împrăștiind tensiunea adunată, iar în încăperea intră mama lui Joséphine.

– E frig în seara aceasta, zice ea și își scoate paltonul. S-ar putea să se schimbe vremea.

Nu pare să remarce atmosfera în care a nimerit și mai face un pas în bucătărie, cât să ajungă să-i atingă lui Joséphine obrazul, cu palma deschisă. Joséphine se cutremură la atingerea ei ca de gheață.

CAPITOLUL 3

Bretania, mai 1963

ÈLISE

Dacă nu aş cunoaşte-o atât de bine pe fiica mea, aş crede că e îmbufnată. Dar ea nu e genul care să se îmbufneze. E genul reflexiv. Iar acum reflectă la excursia aceea în Anglia. Aproape că îi aud gândurile cum freamătă prin minte, cum încropesc un plan.

– Îmi pare rău pentru excursia cu şcoala, Joséphine, încerc eu să mă apropiu de ea pe când ne aşezăm la masă. Drept compensaţie, ai putea să te duci la Paris după examene. Să stai la mătuşa Isabelle; i-ar plăcea să te scoată în oraş, să te plimbe...

Joséphine ridică din umeri.

– Poate.

– Nu ți-ar plăcea să te duci la Paris?

– Ba da.

Fără să scoată un cuvânt, Soizic pune cartofii fierţi în farfurii.

– Te vei duce într-o bună zi şi în Anglia, încerc eu să înveslesc atmosfera. Ai toată viaţa înaintea.

Soizic scoate capacul tigăii şi simt mirosul bogat, cărnos al vitei bourguignon, specialitatea ei. Ne pune mâncarea în farfuriile, apoi îşi face semnul crucii.

– Dumnezeu să binecuvânteze hrana aceasta pe care urmează să o mâncăm.

– Amin, murmurăm eu și Joséphine.

Chiar dacă preparatul conține mai mult morcovi și țelină, iar bucățile de carne sunt dintre cele mai ieftine, are savoare, iar vita este atât de bine făcută, încât îmi cade din furculiță. Dar Joséphine abia dacă gustă, împunge un cartof cu furculița, îl rupe în două.

– Îți place poezia? mă întreabă ea din senin, privindu-mă curioasă.

Întrebarea ei mă surprinde.

– Nu prea. De ce?

Soizic se oprește cu furculița la jumătatea drumului spre gură și se uită spre mine.

– Cred că mie mi-ar plăcea dacă aș încerca să citesc, zice Joséphine, plimbând o bucată de pâine prin sos. Ai vreun volum de poezii?

– Eu?

Mă uit la Soizic. Laolaltă, nu avem decât vreo douăsprezece cărți, iar Joséphine le-a citit pe toate. Dar apoi îmi pică fisa. Cartea din valiza de sus. Doar nu mi-a umblat prin lucruri. Nu ar face una ca asta, nu-i așa?

– Nu, răspund eu, precaută. Nu cred.

Joséphine lasă pâinea să cadă înapoi în sos.

– Ce păcat!

Înfige furculița într-o bucată de carne, o duce la gură și o mestecă alene, privindu-mă fix. Acum știu. Știu că mi-a căutat prin valiza de sus. Valiza mea cu amintiri. A văzut volumul de poezii pe care mi l-a dat Sébastian și biletele pe care mi le-a trimis, fără a fi însă semnate. Nu știe cine a fost el. Nu este nimic periculos acolo. Nu tocmai.

– Cineva mi-a dat odată un volum de poezii, reiau eu, încercând să schițez un zâmbet. Am citit câteva din ele.

– Cine era?